

ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ

Τι χρειάζεται να έχουμε υπόψη μας, για να αναλύσουμε μια επιρρηματική μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση

Για να αναλύσουμε μια επιρρηματική μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση, χρειάζεται να έχουμε υπόψη μας:

- Το είδος της μετοχής
- Το χρόνο της μετοχής
- Τον αριθμό και το πρόσωπο του υποκειμένου της μετοχής
- Το χρόνο του ρηματικού τύπου από τον οποίο εξαρτάται η μετοχή ή τη χρονική βαθμίδα (παρόν - παρελθόν - μέλλον) στην οποία αναφέρεται η μετοχή
- Το νόημα όλης της πρότασης στην οποία ανήκει η μετοχή.

 Πιο συγκεκριμένα:

α) Αν η μετοχή είναι χρόνου ενεστώτα, αναλύεται σε πρόταση με ρήμα:

- Οριστικής ενεστώτα, αν το ρήμα εξάρτησης της μετοχής είναι αρκτικού χρόνου ή αν η μετοχή αναφέρεται στο παρόν:

π.χ. *Ὁ μὴ ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμον.* ⇨ *Ὅς μὴ ἀδικεῖ οὐδενὸς δεῖται νόμον..*

- Οριστικής παρατατικού ή Ευκτικής ενεστώτα, αν η μετοχή αναφέρεται στο παρελθόν ή να εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου:

π.χ. *Φοβούμενοι τὴν ὁδὸν ὅμως συνηκολούθησαν.* ⇨ *Εἰ καὶ ἐφοβοῦντο τὴν ὁδὸν ὅμως συνηκολούθησαν.*

Ταῦτα λογιζόμενος, ἐνίστε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμεν ἢ νῦν τὸν πόλεμον. ⇨ *Ὅποτε λογιζοίμην ταῦτα, ἐνίστε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμεν ἢ νῦν τὸν πόλεμον.*

β) Αν η μετοχή είναι σε χρόνο μέλλοντα διατηρεί το χρόνο της:

π.χ. *Οἶδα τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἀδυνάτους ἐσομένους.* ⇨ *Οἶδα ὅτι οἱ ἐκεῖ ὑπόλοιποι ἀδύνατοι ἔσονται.*

Παρατήρηση: Η κατηγορηματική μετοχή - όπως στο παραπάνω παράδειγμα - ισοδυναμεί με ειδική πρόταση που εκφέρεται με οριστική έγκλιση, όταν η μετοχή είναι απλή ή δυνητική, αντίστοιχα.

γ) Μια **τελική** μετοχή μπορεί να αναλυθεί σε δευτερεύουσα τελική πρόταση που εκφέρεται με **υποτακτική αορίστου** ή **ευκτική του πλαγίου λόγου**:

Αρχαία Ελληνικά Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών Γ' Λυκείου

π.χ. Πέμπει τινάς τῶν φίλων τὰ πιστά **ληψομένους**. ⇨ Πέμπει τινάς τῶν φίλων **ἵνα** τὰ πιστά **λάβωσιν**.

Συνέλαβε Κῦρον ὡς **ἀποκτενῶν**. ⇨ Συνέλαβε Κῦρον ὡς **ἀποκτείνειεν**.

δ) Αν η μετοχή είναι χρόνου **αορίστου**, αναλύεται σε πρόταση με ρήμα:

● **Οριστικής αορίστου**, όταν αναφέρεται στο παρελθόν:

π.χ. Ἐνταῦθα δὴ, ὡς **εὖ εἰπόντος** τοῦ Ἀγασίου, ἀνεθορύβησαν. ⇨ Ἐνταῦθα δὴ, ὡς Ἀγασίας **εὖ εἶπεν**, ἀνεθορύβησαν.

● **Υποτακτικής ή ευκτικής αορίστου**, όταν αναφέρεται στο παρόν – μέλλον:

π.χ. Ἐμοῦ **τελευτήσαντος**, Κύρου γενήσεται ἡ βασιλεία. ⇨ Ἐπειδὴν ἐγὼ **τελευτήσω**, Κύρου γενήσεται ἡ βασιλεία.

Σωθέντες ἐν καιρῷ ὑμῖν γενοίμεθα. ⇨ **Εἰ σωθείμεν** ἐν καιρῷ ὑμῖν γενοίμεθα.

ε) Αν η μετοχή είναι χρόνου **παρακειμένου**, αναλύεται σε πρόταση με ρήμα:

● **Οριστικής παρακειμένου**, αν αναφέρεται στο παρόν ή εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου:

π.χ. Καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας **καθεστηκότας**. ⇨ Καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε **ὅτι** πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας **καθεστήκασιν**.

● **Οριστικής υπερσυντέλικου ή ευκτικής παρακειμένου**, αν αναφέρεται στο παρελθόν ή να εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου:

π.χ. **Διεσκεδασμένων** τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναὶ ἦσαν. ⇨ Ἐπεὶ οἱ ἄνθρωποι **διεσκεδασμένοι ἦσαν**, αἱ μὲν τῶν νεῶν μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναὶ ἦσαν.

Τῆς πολιτείας **διεφθαρμένης** οὐδὲν φροντίζομεν οὐδὲ σκοποῦμεν ὅπως ἐπανορθώσομεν αὐτήν. ⇨ **Εἰ καὶ** ἡ πολιτεία **διεφθαρμένη εἴη**, οὐδὲν φροντίζομεν οὐδὲ σκοποῦμεν ὅπως ἐπανορθώσομεν αὐτήν.

A. Από τι μπορεί να αντικατασταθεί μια ειδική πρόταση;

Μια ειδική πρόταση μπορεί να αντικατασταθεί:

- Κατηγορηματική μετοχή
- Ειδικό απαρέμφατο

Αρχαία Ελληνικά Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών Γ' Λυκείου

π.χ. *Ἦισθοντο ὅτι ἡ πόλις σώζοιτο* ⇔ *Ἦισθοντο τῆς πόλεως σωζομένης.*

Οἱ πολέμιοι ἔλεγον ὡς τὴν χώραν πεπορθηκότες εἶεν. ⇔ *Οἱ πολέμιοι ἔλεγον τὴν χώραν πεπορθηκέναι.*

Αντίστοιχα, μια κατηγορηματική μετοχή μπορεί να μετασχηματιστεί σε ειδική πρόταση κι ένα ειδικό απαρέμφατο να αντικατασταθεί από την ομώνυμη πρόταση.

Πιο συγκεκριμένα:

α) Η κατηγορηματική μετοχή αναλύεται σε ειδική πρόταση που εκφέρεται με οριστική, όταν εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, και με ευκτική του πλαγίου λόγου, όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο. Στη δεύτερη περίπτωση, αν είναι μετοχή ενεστώτα ή παρακειμένου, αναλύεται και σε οριστική παρατατικού ή υπερσυντέλικου αντίστοιχα:

π.χ. *Γινώσκω τὸ θεῖον ὃν φθονερόν.* ⇔ *Γινώσκω ὅτι τὸ θεῖον ἐστὶ φθονερόν.*

Ἠγγέλθη Φίλιππος τὸ τεῖχος πολιορκῶν. ⇔ *Ἠγγέλθη ὅτι Φίλιππος τὸ τεῖχος πολιορκοῖ / ἐπολιόρκει.*

β) Το ειδικό απαρέμφατο αναλύεται σε ειδική πρόταση που εκφέρεται με οριστική, όταν εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, και με ευκτική του πλαγίου λόγου, όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο.

π.χ. *Ἀγησίλαος ἡγεῖται διαλλάξειν τοὺς Ἕλληνας.* ⇔ *Ἀγησίλαος ἡγεῖται ὅτι διαλλάξει τοὺς Ἕλληνας.*

Ἐπυνθανόμεθα Ἀρταξέρξην πλησίον εἶναι. ⇔ *Ἐπυνθανόμεθα ὅτι Ἀρταξέρξης πλησίον εἶη.*

γ) Το δυνητικό απαρέμφατο αναλύεται σε ειδική πρόταση που εκφέρεται με δυνητική οριστική, όταν εκφράζει το δυνατό στο παρελθόν, ή με δυνητική ευκτική, όταν εκφράζει απλή σκέψη:

π.χ. *Ξενοφῶν ἐγίνωσκε τοὺς Ἕλληνας, εἰ τοῦτο ἐποίουν, ἅπαντας ἄν ἀπολέσθαι.* ⇔ *Ξενοφῶν ἐγίνωσκε ὅτι οἱ Ἕλληνες, εἰ τοῦτο ἐποίουν, ἅπαντες ἄν ἀπώλοντο.*

Οἱ Ἕλληνες ἐνόμιζον ἄνευ στρατηγῶν οὐδὲν ἄν γενέσθαι τῷ στρατεύματι.

⇔ *Οἱ Ἕλληνες ἐνόμιζον ὅτι ἄνευ στρατηγῶν οὐδὲν ἄν γένοιτο τῷ στρατεύματι.*

δ) Η δυνητική μετοχή αναλύεται σε ειδική πρόταση που εκφέρεται με δυνητική οριστική ή με δυνητική ευκτική, ανάλογα με το νόημα:

Αρχαία Ελληνικά Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών Γ' Λυκείου

π.χ. Τὸν λόγον ἡσθόμην διπλάσιον ἅν γενόμενον τοῦ νῦν ἀναγινωσκομένου. ⇒ Ἡσθόμην ὅτι ὁ λόγος διπλάσιος ἅν ἐγένετο τοῦ νῦν ἀναγινωσκομένου.

Β. Πώς μια αιτιολογική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα πρόταση:

Μια αιτιολογική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση που:

α) Όταν εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, εκφέρεται με **οριστική**:

π.χ. Τούτους οὐκ ἀξιοῦμεν στρατηγούς χειροτονεῖν ὥς νοῦν οὐκ ἔχοντες. ⇒ Τούτους οὐκ ἀξιοῦμεν στρατηγούς χειροτονεῖν ὥς νοῦν οὐκ ἔχουσιν.

β) Όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο, εκφέρεται με **ευκτική** του πλαγίου λόγου.

Παρατήρηση: Όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο, οι μετοχές ενεστώτα και παρακειμένους μπορούν να αναλυθούν και με οριστική παρατατικού ή υπερσυντέλικου αντίστοιχα:

π.χ. Οἱ Ἕλληνες ἠθύμουν οὐκ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια ⇒ Οἱ Ἕλληνες ἠθύμουν, ἐπεὶ οὐκ ἔχοιεν / οὐκ εἶχον τὰ ἐπιτήδεια.

Γ. Πώς μια τελική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα τελική πρόταση:

Μια τελική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα τελική πρόταση που:

α) Όταν εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, εκφέρεται με **υποτακτική** αορίστου:

π.χ. Πέμπει τινὰς τῶν φίλων τὰ πιστὰ ληψομένους. ⇒ Πέμπει τινὰς τῶν φίλων ἵνα τὰ πιστὰ λάβωσι.

β) Όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο, εκφέρεται με **ευκτική** του πλαγίου λόγου:

π.χ. Τριήρεις ἐξέπεμψαν ὥς καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἄρξοντας. ⇒ Τριήρεις ἐξέπεμψαν ὥς καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἄρξαιεν.

Αρχαία Ελληνικά Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών Γ' Λυκείου

Δ. Τι πρέπει να λάβουμε υπόψη μας, για να αναλύσουμε μια υποθετική μετοχή σε υποθετική πρόταση

Για να αναλύσουμε μια υποθετική μετοχή σε υποθετική πρόταση, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας την απόδοση και το νόημα:

α) Όταν το ρήμα της πρότασης είναι χρόνου μέλλοντα, η απόδοση παραπέμπει στο **προσδοκώμενο**.

Συνεπώς, η υποθετική μετοχή θα αναλυθεί σε **εάν, αν, ήν + υποτακτική**:

π.χ. *Ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδείς εὐμενῶς ὑποδέξεται. ⇒ Ἐὰν ἀμελήσητε καὶ κακισθῇτε, οὐδείς εὐμενῶς ὑποδέξεται.*

Συνεπώς, η υποθετική μετοχή θα αναλυθεί σε **εἰ + ευκτική** του χρόνου στον οποίο βρίσκεται:

π.χ. *Σωθέντες μὲν γὰρ ἴσως αὖθις ἔτι ποτὲ ἐν καιρῷ ὑμῖν γενοίμεθα ἂν. ⇒ Εἰ σωθείημεν μὲν γὰρ, ἴσως αὖθις ἔτι ποτὲ ἐν καιρῷ ὑμῖν γενοίμεθα ἂν.*

γ) Όταν η απόδοση είναι δυνητική οριστική παραπέμπει στο **μη πραγματικό**.

Η υποθετική μετοχή τότε αναλύεται σε **εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου** (παρατατικού, αν η μετοχή είναι ενεστώτα, υπερσυντέλικου, αν η μετοχή είναι παρακειμένου):

π.χ. *Ἐχων τι ἐδίδους ἂν. ⇒ Εἰ εἶχες τι, ἐδίδους ἂν.*

δ) Η οριστική ενεστώτα παραπέμπει:

I. στο πραγματικό

II. στην απλή σκέψη

III. στην αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον. Στην περίπτωση αυτή καθοριστικό ρόλο παίζει νόημα:

π.χ. *Ἀρά τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν σωφρονεῖν; ⇒ Ἀρά τίς σοι δοκεῖ σωφρονεῖν, εἰ ἀδικεῖ; (πραγματικό)*

Πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντες ἀδικοῦσιν. ⇒ Ἐὰν πιστευθῶσι, τοὺς πιστεύσαντες ἀδικοῦσιν. (αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον)

ε) Η οριστική παρατατικού παραπέμπει:

I. στο πραγματικό

II. στην αόριστη επανάληψη στο παρελθόν

Και εδώ μας καθοδηγεί το νόημα:

π.χ. *Ἐγὼ δὲ πρόσθεν ἀκούων ἐζήλουν τήνδε τὴν πόλιν. ⇒ Ἐγὼ δὲ πρόσθεν, εἰ ἀκούοιμι ἐζήλουν τήνδε τὴν πόλιν. (αόριστη επανάληψη στο παρελθόν)*

Ε. Πώς μια εναντιωματική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση:

Μια εναντιωματική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση με κριτήριο το ρήμα της πρότασης στην οποία ανήκει. Αυτό ως απόδοση του υποθετικού εναντιωματικού λόγου που θα σχηματιστεί, μας καθοδηγεί – μαζί με το νόημα – στην ανάλυση της μετοχής σε οριστική ή υποτακτική ή ευκτική:

Π.χ. Τῆς πολιτείας διεφθαρμένης οὐδὲν φροντίζομεν οὐδὲ σκοποῦμεν, ὅπως ἐπανορθώσομεν αὐτήν. ⇒ *Εἰ καὶ ἡ πολιτεία διεφθάρται, οὐδὲν φροντίζομεν οὐδὲ σκοποῦμεν, ὅπως ἐπανορθώσομεν αὐτήν.* (πραγματικό)

Καὶ πολλῶ ἔτι πλείω ὑποσχόμενος οὐκ ἂν ἔπεισάς με τοῦτο ποιεῖν. ⇒ *Εἰ καὶ πολλῶ ἔτι πλείω ὑπέσχου οὐκ ἂν ἔπεισάς με τοῦτο ποιεῖν.* (το μη πραγματικό)

ΣΤ. Πώς μια χρονική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση:

Μια χρονική μετοχή, αναλύεται σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εκφέρεται με οριστική, υποτακτική ή ευκτική ανάλογα με τη χρονική βαθμίδα που δηλώνει η μετοχή. Έτσι, όταν η μετοχή δηλώνει:

α) Το **προτερόχρονο**, αναλύεται σε χρονική πρόταση με τους συνδέσμους *ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου* και εκφέρεται με οριστική:

π.χ. *Πρῶτοι καὶ μόνοι ἐκβαλόντες τὰς παρὰ φύσιν αὐτοῖς δυναστείας δημοκρατίαν κατεστήσαντο.* ⇒ *Πρῶτοι καὶ μόνοι, ἐπεὶ ἐξέβαλον τὰς παρὰ φύσιν αὐτοῖς, δυναστείας δημοκρατίαν κατεστήσαντο.*

β) Το **σύγχρονο**, αναλύεται σε χρονική πρόταση με τους συνδέσμους *ὅτε, ὅποτε, ὥνικα, ἐν ᾧ* και εκφέρεται με οριστική:

π.χ. *Στρατηγοῦντος τοῦ Μιλτιάδου οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας ἐν Μαραθῶνι.* ⇒ *Ὅτε ἐστρατήγει ὁ Μιλτιάδης, οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας ἐν Μαραθῶνι.*

γ) Το **υστερόχρονο**, αναλύεται σε χρονική πρόταση με τους συνδέσμους *ἀχρὶ, ἀχρις οὗ, μέχρι, μέχρι οὗ, ἕως ἔστε* και εκφέρεται με οριστική:

π.χ. *Ἐκεῖ Λύσανδρος ἔμεινε, Κύρου ἀφικομένου εἰς Σάρδεις.* ⇒ *Ἐκεῖ Λύσανδρος ἔμεινε, ἕως Κύρος ἀφίκετο εἰς Σάρδεις.*

Η. Πώς μια αναφορική - επιθετική μετοχή αναλύεται σε δευτερεύουσα αναφορική - επιθετική πρόταση:

Μια αναφορική προσδιοριστική πρόταση ισοδυναμεί με **αναφορική – επιθετική μετοχή**. Η μετοχή αυτή αναλύεται σε αναφορική προσδιοριστική πρόταση, η οποία:

α) όταν εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, εκφέρεται με οριστική:

π.χ. Αἱ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις διοικοῦνται. ⇨
Αἱ πόλεις αἷ δημοκρατοῦνται, τοῖς νόμοις, οἷ κείνται, διοικοῦνται.

β) Όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο, εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου. Αν είναι μετοχή ενεστώτα ή παρακειμένου, μπορεί να αναλυθεί σε οριστική παρατατικού ή υπερσυντέλικου αντίστοιχα:

π.χ. Ἐπορεύθησαν δὲ ἐς Ἀπολλωνίαν Κορινθίων οὗσαν ἀποικίαν. ⇨
Ἐπορεύθησαν δὲ ἐς Ἀπολλωνίαν ἢ Κορινθίων εἴη / ἦν ἀποικία.